

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه کاشان

دانشکده علوم انسانی

گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A.) گرایش برنامه درسی

عنوان:

رابطه بین باورهای معرفت شناسی و همدلی عاطفی دبیران با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان
مدارس سوم متوسطه شهر زابل

استاد راهنما :

دکتر علی یزدخواستی

استاد مشاور :

دکتر عباس شکاری

توسط :

فاطمه آذریان

خرداد ۱۳۹۳

تقدیم:

به درگاه احدیت و به ساحت مقدس آقا امام زمان

(عج)؛

و نیز به پدر عزیزم؛

و به مادر صبورم؛

و به برادرم؛

که در محضرشان زندگی همراه با معنویت را آموختم؛

و پاسبان پای مسن در سحرهایم بودم.

تقدیر و تشکر

حمد و سپاس خدای را که با نعمت عقل بر انسان منت نهاد و او را به زیور دانش آراست. به پایان رسیدن این پژوهش مرهون لطف و محبت عزیزانی است که قدردانی از آنان را بر خود واجب می دانم. کمال تشکر و امتنان از استاد راهنمای ارجمندم، جناب آقای دکتر نیردخواستی برای راهنمایی های ارزشمند ایشان و همچنین استاد مشاور کراتقدر جناب آقای دکتر سگاری، در تمام مراحل این تحقیق و هدلی و ارشادات ایشان در تکمیل این پایان نامه و جناب آقای دکتر رحیمی و جناب آقای دکتر مدنی به خاطر داورى شان و تمام اساتید محترم گروه علوم تربیتی که توفیق ساگردى آنان را داشته ام، ابراز نمایم.

همچنین فرصت را غنیمت شمرده، از کلیه عزیزانی که در زمان تهیه این پایان نامه یاری ام نمودند، صمیمانه تشکر می نمایم.

از ایزدیکتا به روزی و نیک انجامی و موفقیت روز افزون را برای عزیزان فرزانه آرزو دارم.

چکیده

هدف از این تحقیق بررسی رابطه بین باورهای معرفت شناسی و همدلی عاطفی دبیران با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است. روش تحقیقی توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری معلمان دوره سوم متوسطه شهرستان زابل، در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ به تعداد ۱۸۰ نفر بودند که از میان آنها تعداد ۱۱۸ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای به عنوان نمونه انتخاب گردید. به منظور گردآوری اطلاعات از پرسشنامه استاندارد معرفت شناسی شومر با ضریب پایایی ۰/۷۴ و پرسشنامه استاندارد همدلی عاطفی با ضریب پایایی ۰/۷۹ استفاده شده است. نتایج نشان داد که باورهای معرفت شناسی و همدلی عاطفی دبیران با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه معنادار داشت ($p < 0.05$). بین همدلی گرم معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود داشت. ($p < 0.01$). بین همدلی سرد معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود نداشت ($p > 0.05$). بین مطلق دانستن و ساده دانستن دانش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود داشت ($p < 0.05$). در پایان بر مبنای یافته‌های به دست آمده توجه به باورهای معرفت شناختی و همدلی معلمان، انتخاب برنامه‌های مداخله‌ای جهت تغییر و اصلاح و همچنین رشد راهبردهای مقابله‌ای مؤثر، پیشنهاد می‌گردد.

واژگان کلیدی: باورهای معرفت شناختی، همدلی عاطفی، پیشرفت تحصیلی، راهبردهای مقابله

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول طرح تحقیق

۲	۱-۱- مقدمه
۲	۲-۱- بیان مسأله
۴	۳-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق
۶	۴-۱- اهداف تحقیق
۶	۱-۴-۱- هدف کلی
۶	۲-۴-۱- اهداف جزئی
۷	۵-۱- فرضیه های پژوهش
۷	۶-۱- تعاریف واژه های نظری
۷	۱-۶-۱- معرفت شناسی
۸	۲-۶-۱- همدلی
۸	۳-۶-۱- پیشرفت تحصیلی
۹	۷-۱- تعاریف عملیاتی

فصل دوم ادبیات و پیشینه تحقیق

۱۱	۱-۲- مقدمه
۱۱	۲-۲- مبانی نظری تحقیق
۱۱	۱-۱-۲-۲- باورها
۱۲	۱-۲-۱-۲-۲- معرفت شناسی
۱۳	۲-۲-۱-۲-۲- تشکیل معرفت
۱۳	۳-۲-۱-۲-۲- ارتباط معرفت شناسی با روش تدریس
۱۴	۳-۱-۲-۲- مکاتب معرفت شناسی
۱۴	۱-۳-۱-۲-۲- معرفت شناسی واقع گرایی
۱۶	۲-۳-۱-۲-۲- معرفت شناسی عملگرایی
۱۶	۴-۱-۲-۲- حقیقت در پست مدرن
۱۷	۵-۱-۲-۲- اصول طراحی برنامه درسی بر مبنای معرفت شناسی
۱۹	۶-۱-۲-۲- مبانی معرفت شناسی
۲۱	۷-۱-۲-۲- نظریه شرط علی معرفت
۲۵	۸-۱-۲-۲- شناخت

۲۵ شناخت سطحی	۱-۸-۱-۲-۲
۲۵ شناخت علمی	۲-۸-۱-۲-۲
۲۵ شناخت فلسفی	۳-۸-۱-۲-۲
۲۶ ابزار شناخت	۹-۱-۲-۲
۲۶ منابع شناخت	۱۰-۱-۲-۲
۲۶ طبیعت:	۱-۱۰-۱-۲-۲
۲۷ عقل:	۲-۱۰-۱-۲-۲
۲۷ دیدگاه قرآن:	۳-۱۰-۱-۲-۲
۲۷ تاریخ:	۴-۱۰-۱-۲-۲
۲۸ آیا شناخت امکان پذیر است	۱۱-۱-۲-۲
۲۹ اهمیت بررسی و تحقیق درباره شناخت	۱۲-۱-۲-۲
۳۰ همدلی عاطفی	۲-۲-۲
۳۰ همدلی	۱-۲-۲-۲
۳۱ عاطفه	۲-۲-۲-۲
۳۳ ابعاد همدلی	۳-۲-۲-۲
۳۶ توجه به نیاز های عاطفی در اسلام	۴-۲-۲-۲
۳۸ اهمیت عواطف و احساسات در زندگی فردی	۵-۲-۲-۲
۳۹ همدلی اجتماعی	۶-۲-۲-۲
۳۹ آموزش مهارت های عاطفی	۷-۲-۲-۲
۴۲ دلبستگی عاطفی	۸-۲-۲-۲
۴۲ عینی سازی	۱-۸-۲-۲-۲
۴۳ پایش فکری	۲-۸-۲-۲-۲
۴۴ واکنش های تربیتی در باره مشکلات عاطفی و رفتاری	۹-۲-۲-۲
۴۴ اهمیت روابط	۱-۹-۲-۲-۲
۴۴ رویکرد روان درمانی پویشی	۲-۹-۲-۲-۲
۴۵ پیشینه نظری روان درمانی پویشی	۳-۹-۲-۲-۲
۴۵ فرایندهای ناهشیار	۱-۳-۹-۲-۲-۲
۴۵ اضطراب و اختلال روانی	۲-۳-۹-۲-۲-۲
۴۵ مکانیسم های دفاعی	۳-۳-۹-۲-۲-۲
۴۶ بازسازی اجتماعی و فلسفه تربیتی	۱۰-۲-۲-۲
۴۶ مشکلات موجود در رشد اجتماعی و عاطفی	۱۱-۲-۲-۲
۴۷ یاد گیری از دیدگاه دانش آموز	۱۲-۲-۲-۲
۴۷ ارتباط عاطفی معلم با دانش آموزان	۱-۱۲-۲-۲-۲

۴۸ ۲-۲-۲-۱۲-۲- معیار اخلاقی معلم
۵۰ ۲-۲-۲-۱۳- چگونگی شکل گیری ارتباط عاطفی
۵۱ ۲-۲-۲-۱۳-۱- ابراز همدلی با گروه:
۵۲ ۲-۲-۲-۱۴- گسترش خود آگاهی
۵۴ ۲-۲-۲-۱۵- بعد عاطفی وجود انسانی
۵۵ ۲-۲-۳- قسمت سوم پیشرفت تحصیلی
۵۷ ۲-۳- مطالعات تجربی تحقیق
۵۷ ۲-۳-۱- تحقیقات داخلی
۶۷ ۲-۳-۲- نتایج تحقیقات خارجی

فصل سوم روش تحقیق

۷۴ ۳-۱- مقدمه:
۷۴ ۳-۲- روش تحقیق:
۷۴ ۳-۳- جامعه ی آماری:
۷۵ ۳-۴- نمونه ی آماری و روش نمونه گیری
۷۶ ۳-۵- ابزار های جمع آوری اطلاعات
۷۶ ۳-۵-۱- پرسشنامه باورهای معرفت شناسی
۷۶ ۳-۵-۱-۱- روش نمره گذاری
۷۶ ۳-۵-۱-۲- روایی
۷۷ ۳-۵-۱-۳- پایایی
۷۷ ۳-۶-۲- پرسشنامه همدلی عاطفی
۷۷ ۳-۶-۲-۱- روش نمره گذاری
۷۸ ۳-۶-۲-۲- پایایی
۷۸ ۳-۶-۲-۳- روایی
۷۸ ۳-۷- روش اجرای پژوهش:
۷۸ ۳-۸- روش تجزیه و تحلیل آماری:

فصل چهارم تجزیه و تحلیل داده های تحقیق

۸۰ ۴-۱- مقدمه
۸۰ ۴-۲- تحلیل توصیفی
۹۷ ۴-۳- تحلیل استنباطی
۹۷ ۴-۴- فرضیه های اصلی پژوهش:
۹۷ ۴-۴-۱- فرضیه اول تحقیق:
۹۸ ۴-۴-۱- فرضیه دوم تحقیق:
۹۹ ۴-۴-۱- فرضیه سوم تحقیق:

۹۹ ۱-۴-۴- فرضیه چهارم تحقیق :

۱۰۰ ۱-۴-۴- فرضیه پنجم تحقیق :

فصل پنجم خلاصه، بحث و نتیجه گیری

۱۰۲ ۱-۵- مقدمه:

۱۰۳ ۲-۵- بحث:

۱۱۰ ۳-۵- نتایج کاربردها.....

۱۱۱ ۴-۵- پیشنهادها.....

۱۱۱ ۱-۴-۵- پیشنهادات اجرایی.....

۱۱۲ ۲-۴-۵- پیشنهادات تحقیقاتی:

۱۱۲ ۵-۵- محدودیتها.....

I منابع و ماخذ.....

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
۸۰	جدول ۱-۴- جدول فراوانی شرکت کنندگان بر اساس جنسیت
۸۱	جدول ۲-۴- جدول فراوانی شرکت کنندگان بر اساس رشته
۸۲	جدول ۳-۴- جدول فراوانی شرکت کنندگان بر اساس سن
۸۳	جدول ۴-۴- جدول فراوانی شرکت کنندگان بر اساس سابقه تدریس
۸۴	جدول ۵-۴- جدول فراوانی معدل دانش آموزان
۸۵	جدول ۶-۴- جدول میانگین شاخص کمی باورهای معرفت شناختی و همدلی
۸۶	جدول ۷-۴- جدول میانگین شاخص کمی باورهای معرفت شناختی و همدلی بر اساس جنسیت
۸۸	جدول ۸-۴- جدول میانگین شاخص کمی باورهای معرفت شناختی و همدلی بر اساس رشته
۸۹	جدول ۱۷-۴- مقایسه باورهای معرفت شناختی با جنسیت
۹۰	جدول ۱۸-۴- مقایسه همدلی عاطفی معلمان با جنسیت
۹۱	جدول ۱۹-۴- مقایسه باورهای معرفت شناختی با رشته تحصیلی
۹۲	جدول ۲۰-۴- مقایسه همدلی عاطفی معلمان با رشته تحصیلی
۹۳	جدول ۲۱-۴- مقایسه باورهای معرفت شناختی با سن
۹۴	جدول ۲۲-۴- مقایسه همدلی عاطفی با سن
۹۵	جدول ۲۳-۴- مقایسه باورهای معرفت شناختی با سابقه تدریس
۹۶	جدول ۲۴-۴- مقایسه همدلی عاطفی با سابقه تدریس
۹۷	جدول ۲۵-۴- نتایج رگرسیون گام به گام برای بررسی رابطه بین باورهای معرفت شناسی و همدلی عاطفی دبیران با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان
۹۸	جدول ۲۶-۴- جدول همبستگی خطی بین ساده دانستن دانش و معدل سالانه
۹۹	جدول ۲۷-۴- جدول همبستگی خطی بین مطلق دانستن دانش و معدل سالانه
۹۹	جدول ۲۸-۴- جدول همبستگی خطی بین همدلی سرد معلمان و معدل سالانه
۱۰۰	جدول ۲۹-۴- جدول همبستگی خطی بین همدلی گرم معلمان و معدل سالانه

فهرست شکل ها

عنوان	صفحه
نمودار ۴-۱- نمودار مقایسه ای شرکت کنندگان براساس جنسیت	۸۱
نمودار ۴-۲- نمودار مقایسه ای شرکت کنندگان براساس رشته	۸۲
نمودار ۴-۳- نمودار مقایسه ای شرکت کنندگان براساس سن	۸۳
نمودار ۴-۴- نمودار مقایسه ای شرکت کنندگان براساس سابقه	۸۴
نمودار ۴-۵- نمودار مقایسه ای معدل دانش آموزان	۸۵
نمودار ۴-۶- نمودار مقایسه ای میانگین شاخص کمی باورهای معرفت شناختی و همدلی	۸۶
نمودار ۴-۷- نمودار مقایسه ای باورهای معرفت شناختی و همدلی بر اساس جنسیت	۸۷
نمودار ۴-۸- نمودار مقایسه ای باورهای معرفت شناختی و همدلی بر اساس رشته تحصیلی	۸۹

فصل اول

طرح تحقیق

۱-۱- مقدمه

تاریخ تفکر بشر همزمان با آفرینش انسان است و هرگاه انسانی زندگی کرده فکر و اندیشه را به عنوان یک ویژگی انسانی لاینفک با خود داشته است. انسان موجودی فطرتاً اهل تفکر و علم و مدام به دنبال یافتن پاسخ به پرسش های ایجاد شده در ذهنش بوده است. از طرفی درک ضرورت آموزش مسائل عاطفی می تواند دستاوردهای آموزش کنونی را بهبود بخشد. بی توجهی به ضرورت آموزش این مهارت آینده جامعه را به خطر می اندازد. در این فصل توضیحاتی در ارتباط با بیان مسئله پژوهشی، اهمیت و ضرورت تحقیق، اهداف تحقیق، پرسش ها و فرضیه های تحقیق، تعاریف واژه های نظری و تعاریف عملیاتی معرفت شناسی و همدلی عاطفی ارائه شده است.

۱-۲- بیان مسأله

"معرفت شناسی^۱ یکی از شاخه های فلسفه است. بر این اساس معرفت شناسی علمی مولد است و شاخه های دیگر فلسفه، از تولیدات و محصولات آن_خواسته یا ناخواسته، دانسته یا نادانسته_ بهره بسیار می برند؛ به گونه ای که می توان گفت هیچ سخنی نیست که نهایتاً در معرفت شناسی ریشه نداشته باشد. پس، معرفت شناسی را باید مبنا و اساس دانش ها انگاشت. معرفت شناسی یکی از موضوعات مهم فلسفی معاصر است که ذهن بسیاری از متفکران را به خود مشغول ساخته است" (فعال، ۱۳۷۹، ۲۹-۲۷). معرفت در لغت به معنی شناخت و در اصطلاح رایج معرفت شناسان، "باور صادق موجه" را گویند. معرفت یا شناخت از کلمه "episteme" گرفته شده به معنای "بررسی ماهیت و زمینه های شناخت"، خصوصاً از حیث محدودیت ها و ارزش آن است و به شاخه ای از فلسفه اطلاق می گردد که به بررسی ماهیت و حدود معرفت، معرفتی که عصر جدید جهان را به نحوی می نگرد که از ذهن جدا و منفک است و انعکاس آن به وسیله ذهن ممکن است، ناتوانی انعکاس جهان به وسیله عقل، که خصیصه نظام معرفتی پسامدرن است. متناسب با ایده ی کران ناپذیری خداوند بزرگ و جهان به عنوان فعل اوست در نگرش معرفتی عصر جدید، عقل به منزله ی

^۱. Epistemology

دانایی در یک طرف و جهان خداوند به عنوان یک جزء معرفتی در طرف دیگر قرار دارد. در این میان، نوع نسبت ذهن با جهان، از جمله خداوند، شایان توجه است. ذهن قادر است خود را از جهان به طور کامل جدا نموده، از نقطه بی طرف و صفر در تحصیل شناخت، باجهان نسبت برقرار نماید. نتیجه تجویز چنین نسبتی میان ذهن و عین و جهان، خواسته یا ناخواسته، منجر به محدود و کران پذیر شدن خداوند کران ناپذیر می شود که آشکارا با آنچه در منابع دینی آموزش داده می شود در تعارض است. در نگرش عصر جدید، عقل قادر است تمام وظیفه ی معرفتی را به عهده گیرد، چنین نگرشی در حوزه دانش تجربی منجر به علم زدگی شد^۱ (مهدوی آزاد بنی، ۱۳۹۰: ۲۰۴-۱۸۷). "ابتدا ارسطو^۱ اصول منطقی به عنوان ضابطه درست اندیشیدن را تدوین کرد اما پس از مقطعی رشد و شکوفایی فلسفه در یونان، شک‌گرایی آکادامیک باعث پیشرفت حس‌گرایی و علوم تجربی شد" (خسروپناه، ۱۳۸۴: ۴۶-۲۵).

(جوادی آملی، ۱۳۷۸) در کتاب معرفت‌شناسی در قرآن عنوان می‌کند: آنچه تحت عنوان معرفت‌شناسی از قرن ۱۹ به بعد و در صد سال اخیر مطرح شده است، عنوان‌های جدیدی هستند که در فارسی، به معرفت‌شناسی یا نظریه معرفت و مانند آن ترجمه می‌شوند که جامعه علمی ایران با شکل‌گیری سازمان‌های علمی جدید و با پوشش جریان‌های اجتماعی-سیاسی نوین، به مرور با حرکت‌ها و مبانی معرفت‌شناسانه غرب آشنا شد. اولین جریان‌های فکری نگرش‌های پوزیتیویستی و مارکسیستی به مسئله شناخت بودند که به حوزه فرهنگ و اندیشه ایران وارد شدند و آثار علامه طباطبایی و شهید مطهری از برجسته‌ترین آثاری است که در پاسخ به دیدگاه‌های مزبور شکل گرفت. "روانشناسان نقش همدلی^۲ را در روابط انسانی طی چند دهه مورد بحث قرار داده اند، ولی جالب است بدانید محققان مختلف تعاریف متفاوتی برای آن ارائه کرده اند. جمعی از نظریه پردازان، همدلی را یک ویژگی عقلانی یا شناختی توصیف کرده اند. طبق این دیدگاه، افراد دارای حس همدلی قادرند موقعیت فرد دیگر را تجسم کنند و این توانایی به آن‌ها این امکان را می‌دهد که افکار، احساسات و رفتارهای وی را شناسایی و پیش‌بینی کنند. آلبرت مهربان^۳ و نورمن اپستین^۴، روانشناسان

^۱ - Arastoo

^۲ - Empathy

^۳ - Albert Mehrabian

^۴ - Noorman Epstein

دانشگاه و مؤلفان مقیاس همدلی، دیدگاه بسیار متفاوتی دارند، آنها همدلی را پاسخ عاطفی فرد به واکنش های عاطفی دیگران می دانند" (ژندا، ۱۳۸۴: ۱۸۵-۱۸۱).

"بالاترین سطح همدلی و وحدت در پایان دوران کودکی ظاهر می شود. به طوری که کودکان قادرند به دشواری شرایط پی ببرند و اعتقادات اخلاقی فرد را برای از بین بردن بدبختی، ظلم و بی عدالتی تقویت کند" (گلمن، ۱۳۸۳: ۲۱-۱۲).

معلم باید کودک را به عنوان یک شخص احترام نموده، به عنوان انسانی با توانایی های بالقوه برای آینده ارج نهد و سعی در جهت دادن اعمال کودک به سوی پیشرفت نماید. معلم باید قادر به بیان و ابراز احساسات واقعی خویش باشد تا آن که کودک بتواند او را به عنوان یک انسان شریف و قابل اعتماد ببیند چنین مهمی در عین حال که در صدد ایجاد تغییر مطلوب در رفتار کودک است و هرگز برای او تهدیدآمیز نیست. در زمینه باورهای معرفت شناختی تحقیقاتی صورت گرفته است ولی در این تحقیق باور معرفت شناسی و همدلی عاطفی دبیران با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم متوسطه مورد بررسی قرار خواهد گرفت. بیشترین نتایج حاصل این تحقیق قابل استفاده توسط مسؤلان و دست اندرکاران آموزش و پرورش و اینکه باورهای معرفت شناسی قابلیت رشد و هدایت پذیری داشته، و می تواند در مسیر و جهت متعالی قرار گیرد و زمینه ارتقا معرفت در دبیران ایجاد شود تا بتوانند نقش خود را به عنوان الگوی اخلاقی و معنوی ایفا کنند و رابطه عاطفی را در سطح عالی با دانش آموزان فراهم کنند تا دانش آموزان در زمینه عاطفی احساس خلأ نکنند و بتوانند مسیر تحصیلی خود را با موفقیت طی کنند و در نهایت دانش آموزان بتوانند در محیط خارج مدرسه با استقلال ایفای نقش کنند.

۱-۳- اهمیت تحقیق

"قرآن یک کتاب تاریخی محض نیست که فقط رویدادهای تحقق یافته که برای اطلاع از خود رویدادها بیان کند. بلکه منظور خداوند از بیان داستان ها و رویدادها شناساندن ابعاد مختلف انسان و متوجه ساختن مردم

به قوانین ثابت محاسبه قانونی در شئون زندگی است. مردم با این شناخت می توانند از روی تجربه و بصیرت بنای حیات معقول خود را استوار سازند. ما در قرآن داستان هائی را می بینیم که چند بار تکرار شده است مانند داستان نوح و موسی (ع) و چگونگی رویارویی آنان با مستکبران و تبهکاران. این تکرار همان فلسفه آموزش توجیه مؤکد به واقعیات قواعد زندگی است که مردم بدانند که زندگی آدمی شوخی نیست و محاسبه قانونی در کار است از جمله آیاتی که شناخت سر گذشت جوامع را توصیه و مورد دستور قرار می دهد بدین قرار است:

1. **قد خلت من قبلکم سنن فسیروا فی الارض فانظرو کیف کان عاقبه المکذبین** "پیش از شما سنت هائی در گذشته است، پس در روی زمین به سیر {تحقیق} پردازید و بنگرید که عاقبت تکذیب کنندگان {حق و حقیقت} به چه وضعی منتهی شده است"

2. **یرید الله لیبین لکم و یهدیکم سنن الذین من قبلکم و یتوب علیکم و الله علیم حکیم** "خداوند می خواهد برای شما آشکار کند و شما را به سنت هائی که پیش از شما بوده است هدایت کند و شما را بسوی خود باز گرداند و خداوند دانا و حکیم است". (محمدی، ۱۳۶۰: ۳۷-۱۲).

"در هر جامعه ای نظام اعتقادی ارزشی خاصی وجود دارد که در تصمیم گیری های مربوط به تعیین هدف تأثیر می گذارد. پاسخ به سؤالاتی از قبیل زندگی خوب چیست؟ جامعه خوب و دانش مطلوب کدام است؟ نحوه عمل برنامه ریز و معلم را تعیین می کند. در حال حاضر ما با مشکل آموزش مواجه هستیم که این آموزش ها مفاهیم ارزشی و اعتقادی را به درستی به دبیران منتقل نمی کنند و آموزش به شکل ضعیف ارائه می شود. گاه چنان دانش متحول می شود که تلاش فردی معلمان پاسخگو نیست در چنین مواردی تشکیل دوره های بازآموزی عمومی برای همراه کردن معلمان با زمینه های علمی و یافته های جدید ضرورت می یابد. بنابراین حفظ تخصص در معلم یک کار همیشگی و مستمر است. معلم باید به دانش آموز اهمیت دهد. معلمانی که پس از تدریس و پرسش کار خود را پایان یافته تلقی می کنند، روابط خود را برای نفوذ در زندگی روانی دانش آموزان محدود می سازند. احساس نزدیکی داشتن و داشتن رابطه ای عمیق و انسانی، با دانش آموزان در چنین معلمانانی شکل نمی گیرد" (بیانی، ۱۳۷۹: ۴۶-۴۰).

"تنبیه تحقیر و سلطه جویی، از معلم تصویر خشن و دوست نداشتنی برای دانش آموز ترسیم می کند و امنیت خاطر آن ها را از بین می برد. در چنین محیطی رویارویی معلم و دانش آموز دور باطلی است که شکاف بین آنها را بیشتر می کند که در این ارتباط آموزش معلمان تازه کار بی تأثیر نیست همه ما معلمان پر قدرتی را می شناسیم که مسیر زندگی دانش آموزان را تغییر می دهند. تحقیر نکردن و شخصیت قائل شدن برای دانش آموز، باعث می شود که همدلی معلم و دانش آموز بیشتر شود و در چنین جوی پیام معلم به سادگی در شخصیت دانش آموز درونی می شود" (بیانی، ۱۳۸۰: ۲۳-۲۰).

"دانش آموزی که برای حل مشکل خود به معلم مراجعه می کند در واقع امنیت خاطر خود را از حضور او اعلام می کند. هرچه معلم در حل مشکل دانش آموز عملکرد بهتری داشته باشد، نفوذ او بیشتر می شود. در اصل این اعتماد، همدلی و اطمینان است که بر دیگران نفوذ می کند. مشکل گشایی ویژه معلمان است که در ایجاد پیوند همدلی و روابط دوستانه توانا هستند" (بیانی، ۱۳۷۹: ۴۴-۴۰). "معلم و دانش آموز در تعامل و ارتباط دایم هستند و تحقق هدف های تربیتی در محیط مدرسه، به برقراری ارتباط صحیح بین آنها بستگی دارد باید سعی کند عواطف خود را در مواجهه با دانش آموزان تحت فرمان عقل درآورد و هرگز تحت سلطه احساس قرار نگیرد. البته معلم را نمی توان بی احساس تصور کرد، ولی می توان عواطف و احساس را تدبیر و هدایت کرد" (ملکی، ۱۳۷۶: ۴۵-۴۳).

۴-۱- اهداف تحقیق

۴-۱-۱- هدف کلی

۱. بررسی رابطه باورهای معرفت شناسی و همدلی عاطفی دبیران با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

۴-۱-۲- اهداف جزئی

۱. بررسی رابطه بین ساده دانستن دانش با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

۲. بررسی رابطه بین مطلق دانستن دانش با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

۳. بررسی رابطه بین همدلی سرد معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان
۴. بررسی رابطه بین همدلی گرم دبیران با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان
۵. بررسی مقایسه میزان باورهای معرفت شناسی و همدلی عاطفی با ویژگی های دموگرافی (سن و جنس و رشته تحصیلی و سابقه خدمت) دبیران

۱-۵- فرضیه های پژوهش

۱. بین ساده دانستن دانش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.
۲. بین مطلق دانستن دانش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.
۳. بین همدلی سرد معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.
۴. بین همدلی گرم دبیران و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.
۵. بین باورهای معرفت شناسی و همدلی عاطفی دبیران و ویژگی های دموگرافی (سن و جنس و رشته تحصیلی و سابقه خدمت) دبیران رابطه وجود دارد.

۱-۶- تعاریف واژه های نظری

۱-۶-۱- معرفت شناسی

"از علم معرفت شناسی، تعریف های گوناگونی شده است که بررسی چند نمونه از آنها، پرداخته می شود. می توان گفت نظریه معرفت علم توجیه باور است. تحقیق در باب ماهیت و منشأ توجیه، باور و انواع معرفت به همراه مسائلی از قبیل: فهم، دلیل، داوری، احساس، تخیل، حدس، آموختن و نسیان را معرفت شناسی می گویند" (فعالی، ۱۳۷۹: ۳۷-۱۶).

"معرفت شناسی را طبق دیدگاه ادوارد^۱ می‌توان این‌گونه تعریف کرد: "علمی است که درباره شناخت های انسانی و کیفیت ارزیابی آن و امکان یا عدم امکان توجیه‌پذیری آن بحث می‌کند" (گایینی، ۱۳۸۲: ۱۰۹-۶۹).
"مفاهیمی همچون معرفت و مترادف های آن مانند علم شناخت بدیهی هستند" (حسین زاده یزدی، ۱۳۷۵: ۷۶-۸۵).

(رضایی، ۱۳۸۸) در پژوهشی بیان می‌کند باورهای معرفت‌شناختی یعنی باورهای شخص درباره ماهیت دانش (هافر و پنتریچ، ۱۹۹۷؛ کاردش و چولز، ۱۹۹۶) از ابعاد مختلف تشکیل شده است و این ابعاد نسبتاً مستقل از یکدیگرند. دو بعد از ابعاد باورهای معرفت‌شناختی که به صورت تجربی مورد تأکید قرار گرفته است عبارتند از: دانش ساده، مطلق و یادگیری سریع و ثابت.

۱-۶-۲- همدلی

"اصطلاح همدلی را برای اولین بار لیز^۲ در اوایل قرن بیستم، در پژوهشهای روانشناسی به کار برده است (ایک، ۲۰۰۳). از آن زمان تا کنون تلاشهایی برای تعریف مناسب از همدلی انجام شده است که دامنه ای از بینش اجتماعی تا توانایی برای فهم حالات عاطفی و شناختی و تجربه هیجانات مشابه یادگیران را شامل می‌شود (ایزنبرگ و میلر ۱۹۸۷). همدلی به عنوان توانایی عاطفی برای تجربه هیجان های دیگران (برینانت ۱۹۸۲) یا توانایی شناختی برای فهم هیجان های اشخاص دیگر (هوگان، ۱۹۶۹) تعریف شده است. همدلی را نیز توانایی انسان برای شناسایی و پاسخ دهی به حالات ذهنی دیگران تعریف کرده اند که از هنگام تولد حضور داشته اند و به طور افزایشی از نوزادی و کودکی تا نوجوانی متحول می‌شود" (هانانیا و همکاران ۲۰۰۰ به نقل از ابوالقاسمی، ۱۳۸۸: ۲۵-۹).

۱-۶-۳- پیشرفت تحصیلی^۳:

"به عنوان متغیر وابسته، تحت تأثیر عوامل متعددی نظیر استعداد تحصیلی (لاولرد ویجن، ۱۹۹۷)، عوامل شناختی مانند هوش عمومی (گدرلا، ۱۹۹۷)، خودکارآمدی تحصیلی (وانگ، ۱۹۹۸)، راهبردهای خود تنظیمی

^۱-Edward

^۲- Lips

^۳- Educational

(گرین، ۱۹۹۶، به نقل از اکنیب ۲۰۰۵)، ساختار کلاس درس (مایا، ۲۰۰۱، به نقل از عبدالملکی ۱۳۸۵)، انگیزش تحصیلی (اگوروگلو و البرگ ۱۹۷۹)، توانایی یادگیرندگان، آموزش معلمان و انگیزش یادگیرندگان (کیت و کول، ۱۹۹۷)، بر روی آن تأثیر دارند" (رهنما و عبدالملکی، ۱۳۸۸: ۷۸-۵۵).

۱-۷- تعاریف عملیاتی:

پرسشنامه معرفت‌شناسی شومر

پرسشنامه همدلی عاطفی ژندا لویئس

پیشرفت تحصیلی عبارت است کسب نمرات دانش آموزان در یک سال تحصیلی که از طریق میانگین معدل دانش آموزان محاسبه می شود.